

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХРАМЦОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА

УДК 332.1.323.174

**АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ:
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ**

25.00.04 – місцеве самоврядування

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Запоріжжя – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському регіональному інституті державного управління Національній академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор **ПАХОМОВА Тетяна Іванівна**, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, завідувач кафедри регіональної політики та публічного адміністрування.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор **КРАВЧЕНКО Тетяна Анатоліївна**, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, професор кафедри публічного управління та землеустрою;

доктор наук з державного управління, професор **ЧИКАРЕНКО Ірина Аркадіївна**, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування.

Захист відбудеться «27» грудня 2021 р. о 9⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.03 в Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «26» листопада 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К. О. Набока

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Конкурентоспроможність України, сталість її розвитку, належний рівень життя громадян, поряд з іншими чинниками, суттєво залежать від ефективності управління містом як важливої підсистеми системи місцевого самоврядування.

Процеси політичної, економічної та соціальної трансформації, що відбуваються в Україні, виклики турбулентного й динамічного зовнішнього середовища актуалізували проблеми впровадження антикризового управління в систему управління містом поряд з процесами децентралізації, здійсненням демократії участі громадськості в процесах управлінської діяльності органів місцевого самоврядування.

Актуальність запровадження в практику діяльності органів місцевого самоврядування на рівні міста антикризового управління зумовлена відсутністю в системі управління містом (крім спеціалізованих підрозділів з управління надзвичайними ситуаціями) окремої складової, що на основі компетенцій, механізмів, інструментів антикризового управління буде впливати на ефективність управління містом у контексті подолання кризових явищ різного виду та рівня масштабності й небезпечності в умовах зростання турбулентності суспільних змін.

Проблеми антикризового управління стали об'єктом уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджують управлінську діяльність, наукові та практичні проблеми регіональної політики й управління місцевою економікою та фінансами тощо.

Сьогодні існує цілий ряд теорій, що пояснюють причини та розвиток кризових явищ у природі й суспільстві, які знайшли своє відображення в наукових працях Р. Аскоффа (R. Aschoff), В. І. Арнольда, О. О. Богданова, Н. Д. Кондратьєва, Дж. М. Кейнса (J. M. Keynes), І. Р. Пригожина (I. Prigogine), П. Самюельсона (P. Samuelson), П. А. Сорокіна, А. Тоффлера (A. Toffler), Ф. фон Хайєка (F. von Hayek), Й. Шумпетера (J. Schumpeter) та ін.

Розвиток економічного аналізу фінансової стійкості підприємств у процесі антикризового управління розглянуто в публікаціях О. Н. Волкова, А. І. Ковальова, С. М. Родіонової, Р. С. Савіцької, Е. С. Стоянової, М. А. Федотової, А. Д. Шеремета та ін.

Окремим проблемам антикризового управління в системі місцевого самоврядування присвятили свої праці такі науковці, як: В. М. Бабаєв, Ю. П. Битяк, О. Ю. Бобровська, В. І. Борденюк, Р. Л. Брусак, В. М. Вакуленко, Г. О. Дробенко, М. М. Іжа, Т. А. Кравченко, С. С. Максименко, В. В. Мамонова, М. М. Миколайчук, Ю. Б. Молодожен, І. В. Нагорна, В. І. Нудельман, В. Г. Пархоменко, В. Я. Прошко, С. Є. Саханенко, О. Ф. Ткачук, І. А. Чикаренко, Ю. П. Шаров та ін. Усе це свідчить про актуальність розробки теоретико-організаційних засад антикризового управління містом.

Незважаючи на широкий спектр вітчизняних і зарубіжних наукових розробок у сфері антикризового управління, у сучасному науковому дискурсі державного управління не приділено належної уваги комплексному дослідженню

теоретичних та організаційних засад антикризового управління містом. Недостатньо розглянуто проблеми створення системи антикризового управління містом, на якій базується управління кризами в діяльності органів місцевого самоврядування на рівні міста. Зазначене, а також необхідність удосконалення процесів антикризового управління в контексті управління містом, конкретних методів, здатних забезпечити аналіз ризиків та запобігання кризам на рівні міста, і визначає актуальність цього дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах наукових робіт Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, а саме: «Пріоритетні напрямки використання ресурсного потенціалу регіону: управлінський аспект» (номер державної реєстрації 0103Ш06947), «Публічно-приватне партнерство як необхідна складова розвитку держави в умовах демократичних реформ» (номер державної реєстрації (0111U000250), де здобувачкою визначено основні принципи та механізми антикризового управління містом, обґрунтовано доцільність їх використання в процесах управління містом.

Мета й завдання дослідження. *Мета дослідження* полягає в обґрунтуванні теоретичних та організаційних засад антикризового управління містом і наданні рекомендацій щодо його запровадження в практику управління містом.

Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*:

- розкрити стан розробленості проблеми дослідження;
- здійснити теоретичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження;
- визначити основні проблеми антикризового управління містом;
- систематизувати принципи та функції антикризового управління містом;
- визначити основні інструменти антикризового управління містом;
- обґрунтувати пропозиції щодо створення системи антикризового контролінгу для запобігання кризовим явищам у системі управління містом.

Об'єкт дослідження – управління містом у системі місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – теоретичні та організаційні засади антикризового управління містом.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційної роботи становлять фундаментальні положення теорії державного управління, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань антикризового управління та державної політики щодо його забезпечення, наукові принципи й засоби наукового пізнання, які гарантують достовірність результатів, досягнення поставленої мети. У дисертації застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема абстрагування, узагальнення, аналізу і синтезу, індукції й дедукції, системного, аналізу тощо. Аналітичний метод дав змогу здійснити відбір наукової інформації за темою дисертації; історичний метод – дослідити основні етапи розвитку антикризового управління; порівняльний аналіз – узагальнити сучасні підходи до впровадження антикризового управління на місцевому рівні та розглянути моделі запобігання кризовим явищам; системний підхід – розглянути

проблеми функціонування міста в контексті антикризового управління; системно-аналітичний метод – проаналізувати законодавчі акти та інші нормативні документи; проблемно-орієнтований – визначити основні проблеми антикризового управління містом.

Емпіричною базою дослідження стали законодавчі та інші нормативно-правові акти України, дані статистичних щорічників, матеріали дисертацій з обраної проблематики, науково-практичних конференцій, наукових видань, міжнародні правові акти, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування, а також узагальнена інформація про діяльність Одеської міської ради щодо запровадження механізмів антикризового управління в систему управління містом.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в комплексі вони вирішують важливу наукову проблему теоретико-організаційних засад антикризового управління містом, що сприяє підвищенню ефективності управління містом в умовах збільшення впливу кризогенних факторів, підтримки нормального функціонування та розвитку міста. Зокрема, у дисертації:

уперше:

– запропоновано систему антикризового контролінгу на рівні міста, яка надає підтримку міській раді в процесі здійснення управління, орієнтованого на запобігання кризовим явищам; впливає на прозорість результатів діяльності міської влади, процесів функціонування міста, що сприяє зменшенню ризиків (економічних, соціальних, екологічних, техногенно-інфраструктурних) у сучасних умовах; сприяє координації окремих цілей та планів у межах єдиної системи управління містом; підвищує оперативність постачання необхідної інформації; виступає інструментом корегування діяльності керівників на шляху досягнення стратегічних цілей розвитку міста;

удосконалено:

– понятійний апарат антикризового управління містом шляхом визначення сутності понять «технологія антикризового управління містом», що розглядається як сукупність дій, спрямованих на прогнозування та запобігання кризовим явищам на рівні міста з визначенням головних факторів, що впливають на їх формування: спільної мети розвитку міста, відчуття єдності інтересів, соціальної активності громади, відкритості влади, відповідальності представників бізнесу, що дає змогу визначити раціональні варіанти запобігання кризовим явищам та отримати найкращі результати стосовно розвитку міста; «антикризове управління містом», що розглядається як такий вид управління, за якого відбувається прогнозування небезпеки кризи, аналіз її симптомів, методів зниження негативних наслідків і використання її факторів для подальшого розвитку;

– принципи здійснення антикризового управління містом, що ґрунтуються на засадах партнерства між владою та громадою міста, до яких зараховано такі: *достовірності* (прийняття антикризових управлінських рішень повинно здійснюватися на основі найбільш повної та достовірної інформації); *узгодженості рішень* (прийняття антикризових управлінських рішень повинно здійснюватися з урахуванням потреб та інтересів учасників процесу

антикризового управління); *оптимальності рішень* (передбачає розробку альтернативних варіантів антикризових рішень, урахування їх можливих наслідків (позитивних і негативних) та вибір найбільш оптимального з них); *часових обмежень* (характер антикризових управлінських рішень повинен відповідати типу кризи та швидкості її поширення); *конструктивності рішень* (антикризове управлінське рішення повинно бути перспективним, обґрунтованим, чітким, зрозумілим та документально оформленим); *адресності* (кожне антикризове рішення має бути спрямовано на конкретного виконавця); *завершеності* (прийняте управлінське рішення обов'язково повинно бути реалізованим, адже навіть найкраще рішення не має жодної цінності, якщо його не реалізувати);

набули подальшого розвитку:

– визначення напрямів удосконалення антикризового управління містом у контексті підвищення ефективності функціонування міста, зокрема використання збалансованої системи показників у підсистемі антикризового контролінгу, використання інструментів ІТ-технологій у контексті антикризового управління містом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони сприяють реалізації в практичній діяльності основних законів, принципів антикризового управління сучасної територіальної соціально-економічної системи, особливо в процесі прогнозування та запобігання кризовим явищам на рівні міста, покращенню діяльності органів місцевого самоврядування щодо управління місцевим розвитком для якнайповнішого задоволення потреб територіальної громади.

Результати дисертації були враховані та використані: Управлінням інженерного захисту території міста та розвитку узбережжя Одеської міської ради в частині формування організаційних процедур стратегічного планування антикризового управління містом у процесі розробки Програми інженерного захисту узбережжя (довідка від 08.06.2012 № 06-825); Управлінням інженерного захисту територій міста та розвитку узбережжя Одеської міської ради під час розробки програми соціально-економічного та культурного розвитку міста Одеси, зокрема рекомендації щодо застосування методу контролінгу (довідка від 08.06.2017 № 06/08-10/553); Службою автомобільних доріг України при розробці нормативних документів, що стосуються роботи організації (довідка від 26.06.2014 № 03-1387/08).

Теоретичне значення дослідження полягає в розширенні понятійного апарату з питань антикризового управління містом, обґрунтуванні підходів до визначення пріоритетів щодо задоволення органами місцевого самоврядування функціонування та розвитку населених пунктів, задоволення життєдіяльності громадян в умовах підвищення вірогідності виникнення й розвитку кризових явищ. Запропоновані в дисертаційній роботі теоретичні підходи, висновки і рекомендації також можуть бути використані:

– у дослідженнях з подальшого поглиблення організаційно-методичних засад антикризового управління містом;

– у роботі органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади у процесі здійснення регіональної політики й управління розвитком територіальних соціально-економічних систем;

– у навчальному процесі закладів вищої освіти, що здійснюється за програмами підготовки магістрів публічного управління та адміністрування, зокрема при розробці або вдосконаленні навчальних дисциплін.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, містить отримані авторкою результати в галузі науки державного управління, що викладені в наукових виданнях та дають змогу більш ефективно вирішувати проблеми використання механізмів антикризового управління в управлінні містом. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, робота містить тільки ті положення, які є результатом особистих досліджень дисертантки.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, методологічні й практичні положення дослідження, його результати, висновки та рекомендації доповідалися, обговорювалися й були оприлюднені на наукових семінарах, науково-практичних конференціях, симпозіумах і конгресах, зокрема: «Державне управління та місцеве самоврядування» (м. Харків, 2008 р.); «Управління сьогодні і завтра» (м. Хмельницький, 2008 р.); «Динаміка наукових досліджень 2004» (м. Дніпропетровськ, 2004 р.); «Стратегія реформування системи державного управління на засадах демократичного врядування» (м. Київ, 2007 р.); «Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації» (м. Одеса, 2007 р.); «Економічні та фінансові процеси в регіоні в умовах прогнозованої невизначеності» (м. Одеса, 2009 р.); «Сучасна регіональна політика: формування, реалізація та розвиток публічної служби» (м. Одеса, 2010 р.); «Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика» (м. Одеса, 2012 р.); «Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, 2015, 2016, 2018 рр.); «Теорія та практика державної служби» (м. Дніпропетровськ, 2009, 2011 рр.); «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи» (м. Одеса, 2011 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи відображено в 21 публікації, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях з державного управління, 1 – стаття в зарубіжному періодичному виданні, 14 – матеріали науково-практичних конференцій, 1 – авторське свідоцтво на твір.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 232 сторінки. Список використаних джерел включає 210 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження; розкрито зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; сформульовано наукову новизну та практичне

значення одержаних результатів; наведено відомості щодо їх апробації й публікацій.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічний аналіз дослідження антикризового управління на рівні міста»* – висвітлено основні наукові підходи до вивчення криз, категоріально-понятійний апарат, сутність криз і кризових явищ, антикризового управління в управлінні містом.

Наголошено, що криза – це переломний етап у функціонуванні будь-якої системи, на якому вона зазнає впливу або ззовні, або зсередини, що вимагає від неї якісно нового реагування.

Кризова ситуація на рівні міста – це зростання кількості взаємопов'язаних кризових явищ, які призводять до погіршення окремих показників функціонування міста, але не спричиняють руйнації системи самозбереження.

Розглянуто сучасні концепції антикризового управління та підходи до їх адаптації у сфері управління містом.

Світова практика антикризового управління передбачає наявність двох концепцій сприйняття криз, а саме: ставлення до кризи, орієнтоване на збереження базових параметрів наявної системи управління й на реконструкцію або оновлення системи. У першому випадку кризу сприймають як загрозу та перешкоду функціонуванню й розвитку системи. Наслідком цього є сприйняття криз у негативному розумінні та розробка заходів щодо відновлення докризового стану параметрів системи. У другому – як вказівку на необхідність оновлення, перебудови в еволюційному процесі розвитку системи. Унаслідок цього всі вимоги до зміни попередньої ситуації, які викликали кризу, розглядають у позитивному ключі, наприклад: криза змінює встановлений порядок і дає змогу талановитим лідерам громади проявити себе; криза може виявити ті проблеми, на які ніхто не звертав уваги; криза дає можливість зробити кадрові зміни більш швидко та ефективно з подоланням внутрішніх перешкод; криза змушує переглянути навіть найпродуманіші плани тощо. Посилання на те, що кризи перманентно властиві будь-якій системі, що розвивається, не повинні виправдовувати недостатню ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в процесі виходу з криз або запобігання їм. Такий стан речей пов'язаний із слабким вивченням методів антикризового управління й відсутністю єдиної розробленої концепції антикризового управління містом, недостатньою підготовленістю посадових осіб місцевого самоврядування у сфері антикризового управління тощо. Крім того, існує безліч специфічних причин кризових ситуацій у соціально-економічній та інших сферах управління містом. З-поміж найважливіших можна виділити такі.

По-перше, відсутність теоретико-організаційної бази антикризового управління для системи управління містом. На думку радянських управлінців, у процесі розвитку соціально-економічної й тим більше політичної системи нашої країни не існувало криз, були лише труднощі зростання. Як наслідок подібного стилю мислення, жодна держава з пострадянських не одержала в спадок від СРСР хоч би мінімально розробленої концепції державного антикризового управління.

По-друге, причиною подальшого поширення й загострення криз соціально-економічної, екологічної та інших систем на рівні міста є зменшення довіри й підтримки дій місцевої влади з боку населення, що, як наслідок, призводить до певного зменшення дієвості управлінських рішень щодо своєчасного реагування на кризові ситуації в місті.

Розглянуто та проаналізовано теорії, що пояснюють причини виникнення та розвитку кризових явищ. Доведено, що підходи до розуміння кризи на рівні організацій не дають можливості їх ефективної адаптації до рівня управління містом. Адже для успішного подолання кризи необхідно глибоко розуміти її природу та причини, щоб розробити антикризові програми заходів, які відповідають певному типу кризи в управлінні містом. Будь-яка, навіть спрогнозована, криза має елементи непередбачуваності та несподіваної появи. Визначено, що система управління містом, яка стабільно функціонує, має чітко відлагоджені та збалансовані інформаційні комунікації.

Констатовано, що розвиток кризи привертає увагу зовнішнього середовища (інших органів публічної влади, бізнесу, громадськості тощо), та рекомендовано залучення зовнішніх експертів і посилення контролю з боку громадськості, державних органів до процесів антикризового управління на рівні міста. Визначено, що всі кризові ситуації на рівні міста мають схожі характеристики, такі як: виникнення проблем, пов'язаних із стабільним функціонуванням та розвитком міста, або наявність небезпеки серйозних наслідків для нього; різке зростання ризику для функціонування міста; швидкий і непередбачуваний розвиток ситуації; хаотичний характер подій; потреба застосування нестандартних методів управління. Для антикризового управління розвитком міста необхідно розглянути технології, які спонукають до такого розвитку, а саме: адаптації системи міста до змінних умов динамічного зовнішнього середовища; забезпечення підвищення організованості системи управління містом (тобто процеси інформації та комунікації в системі управління містом повинні виконувати організуючу функцію).

У **другому розділі** – *«Сучасний стан управління кризами на рівні міста»* – розглянуто основні проблеми управління кризами на рівні міста та проблеми моніторингу розвитку міста як складової антикризового контролінгу.

Визначено, що антикризове управління містом є необхідною складовою його функціонування в контексті сталого розвитку. Констатовано, що при розгляді міста як відкритої системи, що розвивається, доцільно поділити її функції на такі групи: внутрішні функції, які забезпечують існування системи, і зовнішні функції, що забезпечують взаємодію її із середовищем; виділити дві групи продуктів: для забезпечення внутрішніх функцій і для забезпечення зовнішніх функцій та дві підсистеми. Перша система функцій створює нові продукти першої групи. Друга – продукти другої. Щодо системи управління містом, то продуктами для неї є управлінські рішення, які формалізуються у вигляді нормативних та інших документів (рішень, розпоряджень тощо), і послуги. Завдання, що розв'язуються в системі управління містом, яке розвивається в контексті сталого розвитку, також можна поділити на кілька груп. Першу групу становлять завдання визначення

динаміки розвитку міста, що розвивається. До завдань другої групи можна зарахувати ті, що стосуються оптимізації. Система цих завдань може бути використана при вивченні системи процесів управління розвитком міста в таких напрямках: визначення та опис процесів керованого розвитку; визначення зовнішніх джерел такого розвитку, що зазвичай виникають у результаті взаємодії системи управління містом із зовнішнім середовищем (суспільством, окремими громадянами, недержавними організаціями, бізнес-структурами тощо). Узагальнюючи наведене вище, запропоновано визначення поняття «антикризове управління містом» як діяльності спеціального структурного підрозділу в системі управління містом, в основу якої покладено систему методів і принципів розробки та реалізації специфічних управлінських рішень, що приймаються органами місцевої влади в умовах суттєвих ресурсних і часових обмежень, підвищеного ризику, фінансових, матеріальних та інтелектуальних витрат для відновлення життєздатності й недопущення розвитку кризових явищ у місті.

Вказано, що антикризове управління має предмет впливу – проблеми, прогнозовані, передбачувані та реальні ризики, що виявляються в загостренні суперечностей між елементами й підсистемами міста. Об'єктом антикризового управління містом є ризики, передкризові, кризові та післякризові ситуації в процесі функціонування й розвитку міста. Головною метою антикризового управління містом є розробка найменш ризикових управлінських рішень, які б дали змогу досягти запланованих результатів розвитку міста з мінімумом додаткових ресурсів і за мінімальних негативних соціально-економічних, політичних, екологічних, техногенних та інших наслідків.

Визначено основні фактори, що спричиняють кризовий стан міста: соціальні – впливають на якісні характеристики розвитку міста (демографічна структура та людські ресурси, освітній і культурний рівні розвитку населення, ціннісні орієнтації населення тощо); конкурентні – пов'язані з діяльністю елементів, що конкурують, необхідністю забезпечення найпривабливіших умов життя жителів міста й діяльності господарюючих суб'єктів; інші фактори – зумовлені ймовірністю виникнення негативних, форс-мажорних ситуацій (надзвичайні ситуації природно-кліматичного, техногенного характеру тощо). Потрібно враховувати, що зміни зовнішнього середовища міста можуть не лише бути основними причинами виникнення та розвитку кризового процесу, але й частково або повністю гасити кризові явища. Визначено основні групи внутрішніх чинників, що впливають на виникнення та розвиток кризових ситуацій у місті:

1) економічні чинники – характеризують структуру, поточний стан і економічний потенціал міста в цілому, а також господарюючих суб'єктів, що діють на території міста; 2) фінансові чинники – відображають стан бюджетної підсистеми міста (структура доходів і витрат місцевого бюджету, рівень бюджетної забезпеченості тощо);

3) нормативно-правові чинники – пов'язані з регулюванням правовідносин, забезпеченням реалізації управлінських рішень, підтримкою правопорядку й рівнем злочинності;

4) соціальні чинники – характеризують сукупність ціннісних орієнтирів, цілей, потреб населення, відображають поточний стан соціальної підсистеми міста (рівень охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту тощо);

5) управлінські чинники – пов'язані з якістю управління містом, професіоналізмом посадових осіб місцевого самоврядування, наявністю й ефективністю муніципальної інформаційної бази тощо;

6) техногенні чинники – відображають техногенну ситуацію в місті;

7) екологічні чинники – відображають екологічну ситуацію в місті.

Вивчення категорії «кризи» з позицій системного підходу свідчить про необхідність відповідного поділу. Так, кризи, що відбуваються на рівні міста, запропоновано класифікувати за такими ознаками:

– залежно від причин виникнення – на позасистемну (зумовлену зовнішніми чинниками) і системну (пов'язану із чинниками внутрішнього середовища);

– за сферами прояву відповідно до запропонованої в дисертаційній роботі структури підсистем міста – на економічну, соціальну, бюджетну, управлінську, нормативно-правову, техногенну та екологічну, а також людських ресурсів. При використанні цієї класифікації потрібно враховувати взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємозумовленість усіх підсистем міста;

– за можливостями прогнозування – на передбачені (викликані закономірними, об'єктивними причинами) і несподівані (викликані випадковими причинами);

– за тривалістю – на коротко-, середньо- і довгострокові.

Загалом найбільш типовими ознаками кризи на рівні міста є: об'єктивна, перманентна ймовірність виникнення нестабільних ситуацій; загроза досягненню цілей або цілісності міста; необхідність невідкладних дій; зниження можливості впливу на події; зростання невизначеності, недостатність інформації про поточний стан міста; дефіцит часу та ресурсів.

Зазначено, що процес виникнення й розвитку кризи міста з позицій можливості її виявлення та раннього подолання можна поділити на такі етапи, як:

1. Потенційна криза – відсутність достовірних симптомів кризової ситуації внаслідок слабкості дії негативних чинників призводить до того, що стан міста розцінюють як квазінормальний.

2. Латентна криза – приховане наростання негативних тенденцій, які можна виявити лише за допомогою спеціальних методик раннього розпізнавання.

3. Гостра переборна криза – початок виявлення кризових тенденцій зміни стану міста. Хоча на цій стадії існує можливість подолання кризи, здійснення антикризових процедур вимагає дедалі більшої мобілізації ресурсів в умовах дефіциту часу на ухвалення управлінських рішень.

4. Гостра непереборна криза – криза ресурсів, недостатніх для подолання негативних тенденцій.

Вагомими причинами вивчення механізмів антикризового управління містом є відокремленість елементів методології антикризового управління, їх недостатня теоретична обґрунтованість, зокрема часткова невизначеність основних понять і положень, які використовують в управлінні містом. Сьогодні для підвищення

ефективності процесів антикризового управління містом необхідне залучення значної кількості фахівців, достатньої інформаційної підтримки тощо. Загалом весь комплекс інструментів антикризового управління містом необхідно розглядати як інвестиційний проект з виділенням відповідних джерел фінансування й оцінюванням ефективності заходів, що реалізуються.

У **третьому розділі** – «*Напрями вдосконалення антикризового управління на рівні міста*» – визначено шляхи вдосконалення антикризового управління містом у контексті створення підсистеми антикризового контролінгу в системі управління містом (рис. 1).

Доведено, що в сучасних наукових джерелах ще не сформовано загально визнаного уявлення щодо сутності та змісту таких понять, як «криза на рівні міста» та «антикризове управління містом». Визначено, що для ефективного управління містом в умовах кризи необхідні підходи й система поглядів на те, як необхідно діяти в передкризових ситуаціях функціонування та розвитку міста. Доведено, що в системі управління містом необхідно користуватися стратегіями аналізу ризиків і запобігання кризовим явищам. Зазначено, що ефективніше передбачити кризу та ввести в поведінку керуючої й керованої систем міста нововведення ще до запобігання кризовим явищам. Визначено, що для запобігання кризам важливим є своєчасне виявлення ознак майбутніх кризових ситуацій.

Використання системи антикризового контролінгу як підсистеми в системі управління містом дає змогу заздалегідь розробляти процедури розв'язання проблем з урахуванням обмежень у часі вироблення управлінських рішень, наявності людських, фінансових, матеріальних та інших ресурсів. Визначено, що, враховуючи специфіку завдань контролінгу в системі антикризового управління містом, він повинен забезпечувати виконання таких функцій, як: інформаційна (забезпечення інформацією, необхідною для поточного планування, контролю й прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень керівників на всіх рівнях управління містом); комунікаційна (формування інформації, яка є засобом внутрішнього комунікаційного зв'язку між рівнями управління й різноманітними структурними підрозділами в системі управління містом та між міською радою й громадою); контрольна (оперативний контроль і оцінювання результатів діяльності в межах окремих підрозділів та в цілому в досягненні поставленої мети управління містом), що виявляється при зіставленні планових і фактичних показників для вимірювання й оцінювання ступеня досягнення мети, встановлення допустимих меж відхилень від заданих параметрів, інтерпретація причин відхилень та розробка пропозицій щодо їх усунення чи зменшення); аналітична (розробка основних підконтрольних показників).

Наголошено, що підсистема стратегічного контролінгу повинна входити до системи управління містом. До основних об'єктів контролю й аналізу відхилень у контексті стратегічного контролінгу належать: стратегічні цілі; зовнішні чинники, що покладені в основу довгострокового планування розвитку міста; внутрішні вузькі місця стратегічного характеру.

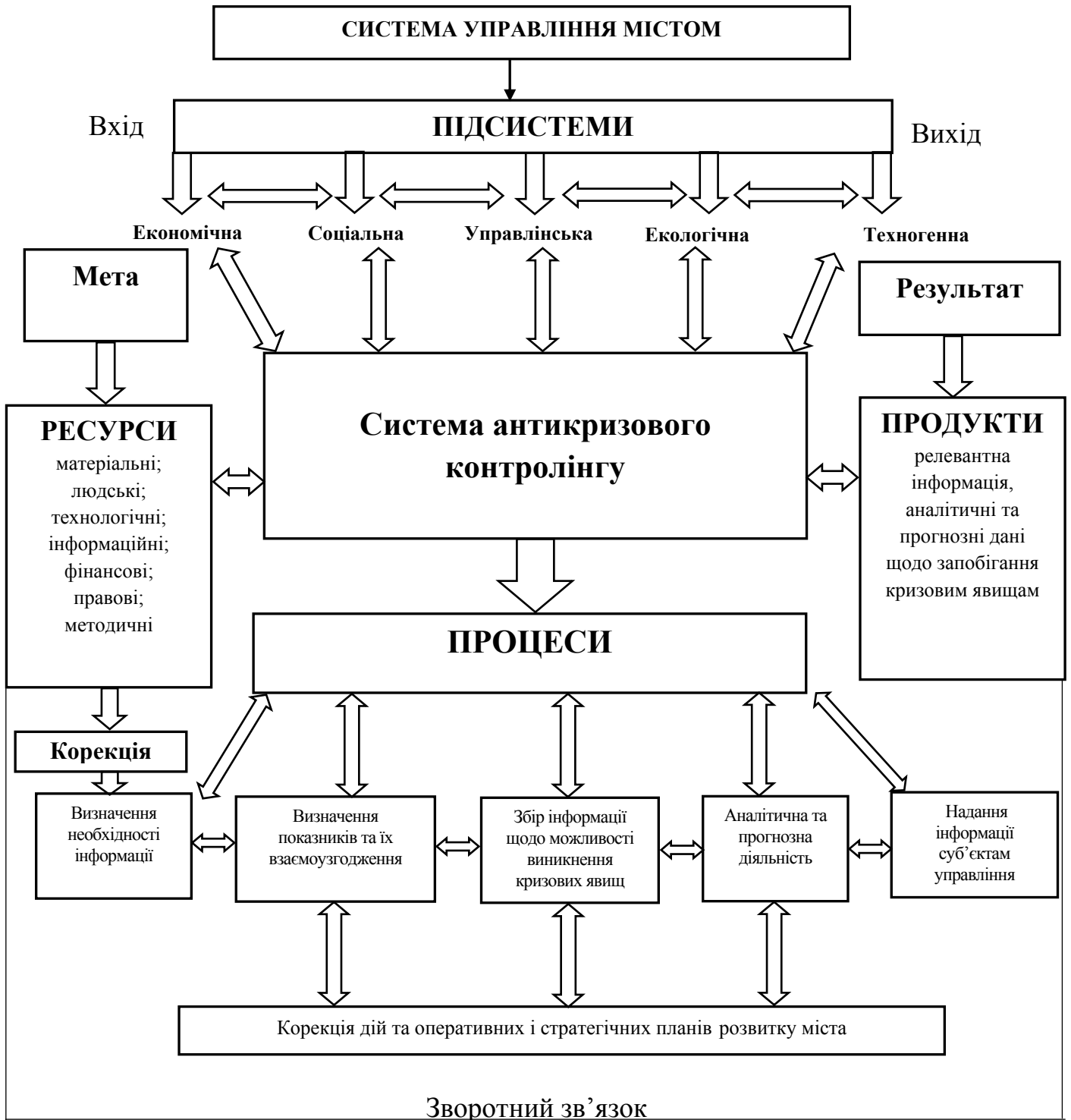

Рис. 1. Схема підсистеми антикризового контролінгу в системі управління містом

Установлено, що використання системи антикризового контролінгу в контексті антикризового управління містом ґрунтується на таких положеннях:

- система управління містом має певний комплекс цілей, і її частини тісно взаємопов'язані;
- її діяльність орієнтована на досягнення запланованих показників;

– контролінг виступає інтегруючою й координуючою підсистемою системи управління містом;

– підсистема контролінгу забезпечує інструментальну базу підтримки ухвалення управлінських рішень на рівні міста.

Зазначено, що система антикризового контролінгу дає змогу оцінити ризики й загрози, що існують на рівні міста, за такими напрямками: природно-ресурсний потенціал міста, що визначається кількістю та якістю запасів природних ресурсів, умовами видобутку й транспортування; розвиток комунального господарства міста та його фінансове забезпечення; ризики виникнення техногенних ситуацій у місті; розвиток шляхів сполучення, їх пропускну здатності; можливість організації різних видів туризму; зміни демографічного потенціалу, що визначається загальною чисельністю населення, його віковим складом, динамікою зростання населення, міграційними процесами; розвиток людського потенціалу, що зумовлений освітнім, кваліфікаційним, професійним складом людських ресурсів на рівні міста, зайнятістю в розрізі галузей і сфер господарства; виробничий потенціал, що пов'язаний зі структурою й обсягом виробництва, величиною й ефективністю використання фондів; розвиток науково-практичного потенціалу міста, фундаментальної та прикладної наукової бази; соціально-інфраструктурний потенціал міста, для якого характерні резерви розширення номенклатури і якості виконуваних послуг та підвищення їх доступності; контролінг бюджетного потенціалу, що зумовлений вивченням динаміки та величини місцевих податків і зборів, відрахуваннями від загальнодержавних податків, надходжень від приватизації муніципальної власності, здавання муніципального майна в оренду тощо; контролінг інвестиційного потенціалу, що зумовлений кількістю залучених вітчизняних і закордонних інвесторів. Запропоновано як інструмент для визначення показників у системі антикризового контролінгу використовувати збалансовану систему показників (BSC). Розглянуто можливість використання смарт-технологій як інструментів антикризового управління містом.

ВИСНОВКИ

Дослідження надало можливість отримати нові результати в галузі державного управління, які в сукупності розв'язують важливу наукову проблему щодо створення системи антикризового управління в місті на основі узгоджених теоретико-організаційних засад побудови теоретичної моделі. Отримані в процесі дослідження результати підтвердили гіпотезу, покладену в його основу, а реалізовані мета й завдання дослідження дають змогу зробити висновки та внести пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення:

1. Системний аналіз наукових джерел з проблем державного управління в контексті управління містом, розробки та впровадження антикризового управління в управління містом засвідчив, що комплексних досліджень проблеми антикризового управління містом не проводили. Це слугувало підставою для

висновку, що проблема теоретичних та організаційних засад антикризового управління містом потребує всебічного вивчення.

2. Здійснено теоретичний аналіз і вдосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження. Зокрема, уточнено сутність та зміст поняття «антикризове управління містом», під яким запропоновано розуміти управління містом, у якому певним чином поєднані такі складові: прогнозування небезпеки кризи, аналіз її симптомів, методів зниження негативних наслідків і використання її факторів для подальшого розвитку. Констатовано, що технологія антикризового управління містом – сукупність дій, спрямованих на прогнозування та запобігання кризовим явищам на рівні міста з визначенням головних факторів, що впливають на їх формування: спільної мети розвитку міста, відчуття єдності інтересів, соціальної активності громади, відкритості влади, відповідальності представників бізнесу, що дає змогу визначити раціональні варіанти запобігання кризовим явищам та отримати найкращі результати стосовно розвитку міста.

3. З'ясовано, що антикризове управління містом має суттєвий перелік проблем, які можна виокремити в такі основні групи: проблеми визначення та розпізнавання передкризових ситуацій; проблеми, що пов'язані зі сферами життєдіяльності міста (у процесі їх вирішення формують місію та цілі управління, визначають засоби й шляхи управління в умовах кризової ситуації), з організаційним розвитком і правовим та фінансово-економічним забезпеченням; проблеми прогнозування криз, поведінки соціальних систем у кризовому стані; проблеми пошуку необхідної інформації й розробки управлінських рішень; проблеми аналізу та оцінювання кризових ситуацій; проблеми розробки інноваційної стратегії щодо виходу з кризи, відбір і селекція персоналу, підготовка персоналу, конфліктологія, інвестування антикризових заходів, маркетинг, моніторинг тощо.

4. У процесі дослідження визначено та обґрунтовано такі основні принципи антикризового управління містом: *антикризове управління базується на плануванні та розробці спеціальних оздоровчих програм стратегічного характеру, які ставлять за мету стабілізацію функціонування й розвиток міста шляхом використання ефективних управлінських інструментів, упровадження постійних і послідовних інновацій, оперативного реагування на істотні зміни внутрішнього й зовнішнього середовища при якнайменших фінансових і матеріальних втратах для міста; моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища, активізація стану постійного очікування сигналів про можливу кризу й негайна реакція на ці сигнали з метою раннього визначення загрози та запобігання їй; будь-яке зволікання при впровадженні відповідних заходів у місті, що перебуває в умовах кризи, може призвести до посилення кризової ситуації та її наслідків; реалізація будь-якого антикризового заходу повинна бути чітко цілеспрямованою й забезпечувати можливість досягнення заданого рівня ефективності; формування управлінських рішень повинно здійснюватися на підставі оперативної та достовірної початкової інформації; система антикризового управління повинна забезпечувати прогнозування розвитку подій із заданим рівнем достовірності; в управлінській науці не існує універсальних антикризових стратегій, програм,*

заходів або рецептів подолання кризи; необхідне чітке ранжування пріоритетних рішень для ліквідації проблем через обмеженість ресурсів і часу внаслідок виникнення кризової ситуації; *реалізацією* антикризового управління повинні займатися компетентні фахівці з модернізованої управлінської ієрархії згідно з вимогами кризової ситуації; кінцева орієнтація на діяльність в умовах після кризового розвитку. Доведено що, реалізація антикризового управління містом здійснюється через прийняття та реалізацію *антикризових управлінських рішень*, які повинні відповідати таким принципам: *достовірності* (прийняття антикризових управлінських рішень повинно здійснюватися на основі найбільш повної та достовірної інформації); *узгодженості рішень* (прийняття антикризових управлінських рішень повинно здійснюватися з урахуванням потреб та інтересів учасників процесу антикризового управління); *оптимальності рішень* (передбачає розробку альтернативних варіантів антикризових рішень, урахування їх можливих наслідків (позитивних і негативних) та вибір найбільш оптимального з них); *часових обмежень* (характер антикризових управлінських рішень повинен відповідати типу кризи на підприємстві та швидкості її поширення); *конструктивності рішень* (антикризове управлінське рішення повинно бути перспективним, обґрунтованим, чітким, зрозумілим і документально оформленим); *адресності* (кожне антикризове рішення повинно бути спрямовано на конкретного виконавця); *завершеності* (прийняте управлінське рішення обов'язково повинно бути реалізованим, адже без цього навіть найкраще рішення не має жодної цінності). Визначений перелік принципів антикризового управління повинен діяти в системі антикризового управління будь-якого міста, конкретизуючи його проблеми.

5. Визначено, що функції антикризового управління містом – це види діяльності, що відображають предмет управління й визначають його результат, відповідаючи на питання: що робити для того, щоб ефективно управляти на початку, у процесі та при виході з кризи. Можна вказати такі основні функції: передкризове управління; управління в умовах кризи; управління виходу з кризи; стабілізація нестійких ситуацій; мінімізація втрат і втрачених можливостей; своєчасне прийняття рішень.

Констатовано, що сучасний етап розвитку України потребує створення системи запобігання кризовим явищам на рівні міста. Для ефективного реалізації цього завдання необхідні нові підходи до розробки технологій отримання якісної інформації завдяки впровадженню інструментів антикризового контролінгу в систему управління містом.

Охарактеризовано специфіку системи антикризового управління містом. Визначено, що система антикризового управління містом є важливою складовою системи місцевого самоврядування в Україні, що формується під впливом багатьох факторів, певна сукупність яких створює необхідність упровадження системи антикризового управління містом. Визначено, що антикризове управління містом можна розглядати як специфічний тип управління й виділити його основні ознаки: гнучкість і адаптивність, які найчастіше притаманні матричним системам управління; схильність до посилення неформального управління; диверсифікація

управління, пошук найбільш прийнятних типологічних ознак ефективного управління в кризових ситуаціях; зменшення централізації управління для забезпечення своєчасного ситуаційного реагування на проблеми, що виникли; посилення інтеграційних процесів, що дають змогу концентрувати зусилля й більш ефективно використовувати ресурси функціонування та розвитку міста; необхідність підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування в галузі запобігання кризовим явищам; створення бази сценаріїв виходу з імовірних кризових ситуацій. Встановлено, що система антикризового управління містом має певні етапи, що пов'язані з визначенням проблем, стратегічних цілей, критеріїв ефективності реалізації стратегій тощо.

6. Вказано базові для органів управління містом фактори впровадження антикризового контролінгу в управління містом. Зазначено, що система антикризового контролінгу надає супровідну підтримку органам управління містом у процесі здійснення управління, орієнтованого на досягнення встановлених цілей; впливає на прозорість результатів діяльності місцевої влади, фінансів, процесів і стратегій, завдяки чому сприяє підвищенню ефективності; координує окремі цілі та плани в межах єдиної системи управління містом і розробляє орієнтовану на майбутнє звітність; організує діяльність міської влади таким чином, що кожен з носіїв гарантує оперативне постачання необхідної інформації; розвиває та підтримує систему управління містом; виступає як фактор корегування діяльності керівників на шляху досягнення стратегічних цілей управління містом.

Основні наукові результати дисертації дають підстави для рекомендацій щодо: доцільності використання розробок для визначення потреб органів місцевого самоврядування в галузі антикризового управління та антикризового контролінгу й формування цільових груп для підвищення їхньої кваліфікації із цих питань; створення центрів навчання з підготовки антикризових управляючих на базі Національної академії державного управління при Президентові України та її регіональних інститутів, що забезпечать підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування у сфері антикризового управління.

Визначено, що впровадження системи антикризового контролінгу в систему управління містом є лише частиною вирішення складної та багатогранної проблеми антикризового управління в межах місцевого самоврядування.

Перспективи подальших досліджень полягають у розвитку комплексного підходу до розв'язання проблеми антикризового управління в системі місцевого самоврядування, підготовки посадових осіб місцевого самоврядування в галузі антикризового управління, а також у розробці відповідного нормативного, науково-методичного та програмного забезпечення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що висвітлюють основні наукові результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях

1. Храмцова І. Проблеми інженерного захисту сучасного міста: стохастичне моделювання динаміки ґрунтових вод міст чорноморського регіону. *Управління сучасним містом* : науково-практичний журнал НАДУ. Київ, 2003. № 10–12 (12). С. 10–13.

2. Храмцова І. Деякі механізми управління розвитком інженерного захисту чорноморського міста: практичний аспект в контексті організаційно-правових заходів. *Актуальні проблеми державного управління* : зб наук. праць ОРІДУ. Одеса, 2004. Вип. 3 (19). С. 232–252.

3. Храмцова І. Діяльність органів місцевого самоврядування з питань охорони прибережної одеської зони. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць ОРІДУ. Одеса, 2005. Вип. 1 (21). С. 239–256.

4. Пахомова Т., Храмцова І. Контролінг як інструмент антикризового менеджменту в системі управління сучасним містом. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. ОРІДУ / гол. ред. М. М. Іжа. Одеса, 2008. Вип. 4 (36). С. 208–212. URL: [http://www.oridu.odessa.ua/news/zmist4\(36\).pdf](http://www.oridu.odessa.ua/news/zmist4(36).pdf).

5. Храмцова І., Пахомова Т. Збалансована система показників як інструмент контролінгу в системі регіонального управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення* : електронне вид. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. № 5. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/im/vip_5.pdf. *Особистий внесок здобувачки: розкрито теоретичні підходи до використання збалансованої системи показників як інструменту контролінгу в системі регіонального управління.*

6. Храмцова І. В. Про концепції розвитку міста в контексті кризового управління. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування* : електронне наукове фахове видання. Херсон, 2019. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2019_2/7.pdf.

Стаття в зарубіжному виданні

7. Khramcova I. Some aspects of the use of system methodology in the context of crisis management at the city level. *INNOVATIVE ECONOMICS AND MANAGEMENT*. 2019. Vol. VI. № 2. URL: <https://nier.ge/images/81-88.pdf> (JEL Classification J21. R11).

Публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації та засвідчують обов'язкову апробацію матеріалів дисертації

Матеріали конференцій

8. Храмцова І. В. Управління інженерним захистом прибережної зони як складною системою. *Динаміка наукових досліджень 2004* : матеріали III Міжнар.

наук.-практ. конф. (21–30 червня 2004 р.). Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. Т. 12. С. 27–28.

9. Храмцова І. В. Щодо механізмів антикризового управління в системі діяльності органів місцевої влади. *Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації* : матеріали Щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовт. 2007 р.) : у 2 т. / ред. кол.: М. М. Іжа та ін. Одеса, 2007. Т. 1. С. 93–94.

10. Храмцова І. В. Деякі аспекти впровадження антикризового управління в діяльність органів місцевого самоврядування. *Державне управління та місцеве самоврядування* : тези VIII Міжнар. наук. конгр. (27–28 берез. 2008 р.) / відп. ред. В. В. Говоруха. Харків, 2008. С. 113–114.

11. Храмцова І. В. Управління якістю в органах місцевого самоврядування. *Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Міжнародний управлінський форум «Управління сьогодні та завтра» (15–16 травня 2008 р., м. Хмельницький)*. Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2008. Спецвипуск. С. 241–242.

12. Храмцова І. В. Проблеми формування механізму антикризового управління на регіональному і місцевому рівні. *Економічні та фінансові процеси в регіоні в умовах прогнозованої невизначеності* : матеріали наук.-практ. конф. (29 трав. 2009 р.) / редкол.: А. Г. Ахламов, Т. І. Пахомова, О. С. Редькін та ін. Одеса, 2009. С. 130–131.

13. Храмцова І. В. Щодо проблеми підготовки антикризових менеджерів у системі місцевого самоврядування. *Теорія та практика державної служби* : матеріали наук.-практ. конф. (18–19 верес. 2009 р., м. Дніпропетровськ) / за заг. ред. С. М. Серьогіна, В. В. Ченцова. Дніпропетровськ, 2009. С. 66–68.

14. Храмцова І. В. Антикризова політика як складова ефективного управління містом. *Сучасна регіональна політика: формування, реалізація та розвиток публічної служби* : матеріали підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (23 верес. 2010 р.) / ред. кол.: М. М. Іжа та ін. Одеса, 2010. С. 352–353.

15. Храмцова І. В. Деякі аспекти вирішення проблеми управління кризами на рівні міста. *Сучасні тенденції розвитку публічного управління: теорія та практика* : пленарне засід., матеріали та рек. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (2 листоп. 2012 р.) / ред. кол.: М. М. Іжа та ін. Одеса, 2012. С. 57–58.

16. Храмцова І. В. Щодо використання інструментів контролінгу в контексті управління ризиками на рівні міста. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяч. 20-річчю утворення ін-ту (29–30 жовт. 2015 р.) / ред. кол.: М. М. Іжа та ін. Одеса, 2015. С. 341–342.

17. Храмцова І. Щодо організаційного забезпечення антикризового управління містом. *Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи* : матеріали I Міжнар. наук. конф. аспірантів і докторантів з державного управління (22 травня 2011 р.). Одеса, 2011. С. 251–254.

18. Храмцова І. В. Деякі аспекти управління містом в контексті стійкого розвитку. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія,*

практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (28 жовт. 2016 р.) / редкол.: М. М. Іжа та ін. Одеса, 2016. С. 49–50.

19. Храмцова І. В. Щодо проблеми управління кризами на рівні міста на засадах стійкого розвитку. *Science, Research, Development: Economy. Management. State and Law* : monografia pokonferancyjna (Познань / Poznan, 29.09.2018–30.09). Poznan, 2018. S. 13–18.

20. Храмцова І., Пахомова Т. Деякі аспекти використання дизайн-мислення в управлінні містом на засадах концепції розумного міста. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (26 жов. 2018 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. С. 15–16. *Особистий внесок здобувачки: запропоновано організаційні підходи до використання інструментів дизайн-мислення в управлінні містом.*

Авторське свідоцтво

21. Храмцова І. В. Механізми та інструменти публічно-приватного партнерства в умовах демократичних реформ в Україні : авторське свідоцтво на твір № 103086 від 10.03.2021.

АНОТАЦІЯ

Храмцова І. В. Антикризове управління містом: теоретичні та організаційні засади. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.04 – місцеве самоврядування. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2021.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання суперечності між потребою підвищення ефективності управління містом для зменшення впливу турбулентності та хаосу на розвиток міста й відсутністю теоретико-організаційного та методичного підґрунтя розв’язання зазначених проблем у практиці управління містом. З метою уніфікації та подальшого вдосконалення процесу управління містом, виходячи з твердження про те, що діяльність завжди є системою, запропоновано розглядати систему управління містом як цілісну, відкриту, динамічну, що охоплює такі рівні: елементи, процеси, технології та продукти. Наголошено на тому, що система управління містом повинна мати високу адаптивність до змін зовнішнього середовища та можливість змінюватися в разі виникнення нових або трансформації наявних умов функціонування міста. Визначено, що система антикризового управління містом є важливою складовою системи місцевого самоврядування в Україні, яка формується під впливом багатьох факторів, певна сукупність яких створює необхідність упровадження системи антикризового управління містом. Проаналізовано причини використання в управлінні містом антикризового управління. Обґрунтовано принципи антикризового управління містом.

Запропоновано такий інструмент антикризового управління містом, як антикризовий контролінг. Визначено основні завдання та функції антикризового контролінгу в системі управління містом. Проаналізовано схему антикризового контролінгу в системі управління містом. Наведено рекомендації щодо використання антикризового контролінгу в системі управління містом.

Ключові слова: антикризове управління містом, антикризовий контролінг, місцеве самоврядування, управління ризиками.

SUMMARY

Khramcova I. V. Anti-crisis City Management: Organizational and Legal Principles. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Public Administration, specialty 25.00.04 – Local self-government. – Classical Private University, Zaporozhye, 2021.

The study received new results in the field of public administration, which collectively solve an important scientific problem regarding the creation of an anti-crisis management system in the city based on the coherent theoretical organizational principles of constructing the theoretical model. The results obtained in the course of research confirmed the hypothesis laid down in its basis, and the objectives and tasks of the study are able to draw conclusions and make proposals with theoretical and practical significance.

Theoretical analysis and improved and categorical apparatus of the study are carried out. It is noted that the anti-crisis management of the city is a management, in which there is a prediction of the danger of the crisis, an analysis of its symptoms, methods for reducing the negative consequences and the use of its factors for further development. Anti-crisis city management is primarily determined by the human factor.

It has been found that the anti-crisis city management has a significant list of problems that can be distinguished to the following main groups: problems of determining and recognizing pre-crisis situations problems related to the spheres of life of the city (in the process of solving these problems formed mission and goals of management, are determined by means and ways of management in a crisis situation), with organizational development and legal and financial and economic support; problems of prediction of crisis, behavior of social systems in a crisis state, problems of finding the necessary information and development of managerial decisions; problems of analysis and evaluation of crisis situations, problems of development of innovation strategies for output from the crisis; Selection and selection of personnel, staff preparation, conflictology, investment of anti-crisis measures, marketing, monitoring, etc.

It is determined that the functions of anti-crisis management of the city are activities that reflect the management subject and determine its result, answering the question: what to do in order to effectively manage at the beginning, in the process and when leaving the crisis. Can indicate the following basic functions: pre-crisis management; management in crisis; management of the crisis; stabilization of unstable situations; minimization of losses and skilled opportunities; timely decision-making.

The main bases for the city management are the factors of the introduction of anti-crisis controlling in the city management. It is noted that the anti-crisis controlling system provides support to the city management bodies in the process of managing aimed at achieving the set goals; affects the transparency of the results of local authorities, finance, processes and strategies, which contributes to improving efficiency; coordinates individual goals and plans within a single city management system and develops oriented reporting; organizes the activities of the city authorities in such a way that each carrier guarantees the prompt supply of the necessary information; develops and supports the city management system; acts as a factor for adjusting the activities of managers, on the way to achieve the upgrades of city management.

Key words: anti-crisis city management, anti-crisis controlling, local self-government, risk management.

ХРАМЦОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА

**АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ:
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ**

25.00.04 – місцеве самоврядування

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Підписано до друку 21.11.2021.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 150 пр. Зам. № 12-11-2021/22АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008